

STORTINGET

Representantforslag 231 S

(2022–2023)

fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Lan Marie Nguyen Berg og Une Bastholm

Dokument 8:231 S (2022–2023)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Lan Marie Nguyen Berg og Une Bastholm om en human ruspolitikk i norske kommuner

Til Stortinget

Bakgrunn

I 2021 ble forslaget om nasjonal rusreform stemt ned på Stortinget, jf. Prop. 92 L (2020–2021) og Innst. 612 L (2020–2021). Formålet med rusreformen som ble lagt frem, var da å avkriminalisere bruk og besittelse av små mengder ulovlige rusmidler, og å gå fra straff til hjelp i samfunnets reaksjon overfor bruk av ulovlige rusmidler.

Rusreformen var basert på forslagene fra Rusreformutvalget og deres grundige utredning NOU 2019:26 Rusreformen – fra straff til hjelp (<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-26/id2683531/>)

Det er behov for en helhetlig kursendring i ruspolitikken etter flere tiår med et feilslått strafferegime som ikke har hjulpet noen av de mest sårbare gruppene i samfunnet.

Strafferegimet har skapt mistillit overfor myndighetene hos mennesker som i mange tilfeller har trengt helse- og sosialhjelp, men som er blitt møtt med stigmatisering og fordømmelse. Arven etter strafferegimet innebærer at det er et manglende helse- og sosialtilbud rettet mot sårbare grupper i samfunnet som sliter med rus, og at det fortsatt er høye overdosetall her i Norge sammenlignet med andre europeiske land.

Selv om Stortinget sa nei til en nasjonal rusreform som ville skapt en ny retning for ruspolitikken i hele landet, ønsker flere kommuner nå å gjennomføre lokale rusreformer. De ser mulighetene som eksisterer på rusfeltet innenfor innovasjon i nye helse- og sosialtilbud samt forebygging av utfordringer knyttet til rusbruk lokalt. Kommuner som Oslo, Lillestrøm, Stavanger, Bergen, Bodø, Arendal og Trondheim har det siste året vedtatt å gå inn for lokale rusreformer. Å åpne for dette vil være i tråd med det kommunale selvstyret etter Grunnloven § 49 annet ledd.

Mange frivillige organisasjoner har også tilbud som kan styrke gjennomføringen av lokale rusreformer, enten dette er brukerstyrte hus, oppsøkende team eller analysetjenester med formål om å gjøre rusbruken som forekommer så trygg som mulig. Det siste er særlig viktig når det de siste årene har forekommet overdoser på grunn av urene stoffer og rusmidler som blir solgt som noe annet enn det som er forespeilet, slik man har sett i blant annet Arendal.

Frivillige organisasjoner vil kunne få større forutsigbarhet i sin drift og nå flere som trenger hjelp hvis de får et tydeligere mandat og inviteres til samarbeid om å styrke hjelpearbeidet. Frivilligheten spiller en særskilt rolle i å kunne rette hjelpetilbud mot mennesker som av ulike årsaker ikke klarer å innordne seg innenfor tilbudene som det offentlige i dag kan tilby, slik en har sett ved blant annet Eikaklinikken i Oslo, som hjelper rusavhengige som har falt utenfor ordinære hjelpetilbud.

Dessverre møter kommunene og frivilligheten lite hjelp fra statlige myndigheter i dag. I mange tilfeller er det ikke et ønske om å finansiere nye tilbud fra frivillighetens side og respektere kommunenes mulighet til å ta sine egne valg overfor hvordan de ønsker å møte innbyggere som bruker ulovlige rusmidler. En har også sett

statlige myndigheter bestride lovligheten av rusmiddelanalysetjenester som kan være et livreddende tilbud for brukere av rusmidler.

Å gjennomføre lokale rusreformer som kan gi straffefrihet ved bruk og besittelse av små mengder ulovlige rusmidler til eget bruk og samtidig styrke hjelpetiltakene i de samme kommunene, vil gjøre det enklere for brukere av rusmidler i ulike livssituasjoner å søke hjelp – enten det er hos private, frivillige eller offentlige hjelpeinstanser. Frykten for å bli sanksjonert fra myndighetene holder mennesker igjen fra å oppsøke hjelpen de trenger. Det bidrar til at flere havner og forblir i skadelig rusbruk.

Man må derfor gjøre det så enkelt og trygt som mulig å søke hjelp ved å sørge for at rusbrukere er unntatt straff, og ved å skape et mangfold av ulike helse- og sosialtilbud i norske kommuner. Når rusbrukere først kommer i møte med hjelpeinstanser, må de også kunne møte forståelse, verdighet og hjelp som er basert på samtykke. Det er derfor viktig at hjelpetilbud ikke består av tvangsmidler, slik at vilkårene for positive utfall i behandling også er til stede. I dag er mandatet og retningslinjene for de nye rådgivende enhetene for russaker basert på bruk av tvangsmidler. Dette må endres slik at tilbudet faktisk blir brukt, og at det i stedet gis hjelpetiltak i tråd med brukernes egne ønsker for bedring.

Det er på høy tid å gi kommuner og frivillige organisasjoner mulighet til å skape gode og solidariske lokalsamfunn hvor mennesker som bruker ulovlige rusmidler blir tatt bedre vare på – samfunn hvor mennesker blir møtt med respekt og verdighet uavhengig av hva slags rusmidler de inntar. Når norske kommuner selv ønsker å starte et så viktig arbeid for å bygge opp et verdig og godt tilbud overfor brukere av ulike rusmidler, må Stortinget la kommunene komme i gang med dette.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen gi kommunene mulighet til å gjennomføre lokale rusreformer hvor bruk og besittelse av små mengder ulovlige rusmidler til eget bruk ikke medfører straff.
2. Stortinget ber regjeringen instruere politidistrikt om å ikke følge opp mindre alvorlige narkotikaskaker knyttet til bruk og besittelse av små mengder ulovlige rusmidler til eget bruk i kommuner som vedtar lokale rusreformer.
3. Stortinget ber regjeringen så raskt som mulig fremme forslag om å styrke tilskuddsordningen for frivillig rusmiddelforebyggende innsats og tilskuddet til organisasjoner på rusfeltet, og sørge for at det inkluderes midler til analysetjenester og brukerutstyr til kommuner som ønsker dette.
4. Stortinget ber regjeringen sørge for at de nyopprettede kommunale rådgivende enhetene for russaker ikke har tilgang til å gjennomføre tvangsbaserte hjelpetiltak og at mandatet innrettes mot å tilby lavterskel førstelinjehjelp slik at flere kan bruke tilbudet.
5. Stortinget ber regjeringen bidra til finansieringen av nye brukerstyrte hus for rusavhengige i kommuner som ønsker å opprette dette i kommunal eller frivillig regi.
6. Stortinget ber regjeringen sørge for at kommunene har midler til å gi barne- og ungdomsarbeidere, helsepsykepleiere i skoleverket og på helsestasjoner tilbud om relevant videreutdanning innenfor forebygging og behandling av rusutfordringer hos unge.
7. Stortinget ber regjeringen endre regelverket slik at LAR-pasienter får unntak fra å måtte betale egenandel når de får poliklinisk helsehjelp i spesialisthelsetjenesten.

3. mai 2023

Rasmus Hansson

Lan Marie Nguyen Berg

Une Bastholm